

HİDİRELLEZ VE NİĞDE'DE UNUTULAN BİR GELENEK: NİĞDE CUMALARI*

Nedim BAKIRCI**

ÖZET

Bu makalede Hıdırellez ve ona bağlı olarak kutlanan Niğde Cumaları kaynak şahıslardan elde edilen bilgilerle ele alınmıştır. Niğde'de Hıdırellezin gelmesiyle birlikte mayıs ayı içerisinde Cumalar adı verilen törenler düzenlenir. Bu törenler için dört farklı yer seçilmiştir. Cumalar seçilen yer ve mevki adına göre adlandırılır: Kayardı Cuması, Tepeviran Cuması, Kırbağları Cuması, Tepe Cuması. Kutlamalara halk bir gün öncesinden hazırlanır. Akşamdan ertesi gün yenilmek ve içilmek üzere yiyecekler ve içecekler hazırlanır. Bu yiyecekler içerisinde tuzlu balığın olması oldukça manidardır. Çünkü abı hayat tuzlu balığın suda canlanmasıyla bulunur.

Cumalarda halk bir araya gelerek çeşitli pratik ve uygulamalar yaparlar. Bu pratik ve uygulamalar hem Niğdelilerin eğlenmelerine hem de Niğdeliler arasında birlik ve beraberliğin sağlanmasına yardımcı olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hz. Hızır, Hz. İlyas, Hıdırellez, Niğde, Cumalar.

HİDİRELLEZ AND A FORGOTTEN TRADITION IN NİĞDE: THE NİĞDE FRIDAYS

ABSTRACT

In this paper, careful literary examination of Hıdırellez and sacred Fridays of Niğde, celebrated depending on Hıdırellez is carried out by utilizing the information obtained from the source people. In Niğde

---

* 11-13 Aralık 2009 tarihlerinde Kocaeli'de yapılan Halk Kültüründe Eğlence Uluslararası Sempozyumunda bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr., Niğde Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türk Halk Edebiyatı ABD, nedimbakirci@hotmail.com

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

with the arrival of Hıdırellez some sort of ceremonies, called “Cumalar”, are organized in May. Cumalar is named according to its location and place, namely, Kayardı, Tepeviran, Kırbağları, Tepe. People make preparations for the celebration the day before. Foods and drinks are prepared for the celebration. It is meaningful that salted fish has an important place as food in the celebration. Because elixir of life is found when salted fish comes to life.

Coming together the people do some activities. These practical and fun activities help them both have fun and ensure the unity and togetherness among them.

Key Words: Hz. Hızır, Hz. Elijah, Hıdırellez, Nigde, Fridays.

Türk ve İslam dünyasında önemli bir yeri olan Hızır, birçok inanış ve pratiklere kaynaklık etmektedir. Hızır inanışı ve Hızır-İlyas geleneğinin temeli kış mevsiminin sona erip baharın gelmesi, tabiatın canlanması esasına dayanır. İnsanların bu vesileyle çeşitli inanmalar neticesinde yaptıkları tören ve kutlamalar vardır. Esas itibarıyla Türk dünyasının birçok bölgesi ve Türkiye’de bahar bayramlarının en önemlisini teşkil eder (Yücel 2002: 35).

Hıdırellez, Hızır ve İlyas’ın buluştuğu güne verilen addır. İnanışa göre her yıl 5 Mayısı 6 Mayısı bağlayan gece Hızır ve İlyas peygamberler buluşur. 6 Mayıs baharın bitip yazın başladığı gündür. Bu güne, Rûz-ı Hızır (Ocak 2007: 145) veya Hızır Nebi Bayramı da denilir. Bu bayram, Hızır ile İlyas’ın bir araya gelmesinin hatırasına kutlanılmakta ve Hızır ile İlyas kelimelerinin birleştirilmesiyle halk telaffuzunda Hıdırellez olarak adlandırılır. Her ikisi de ab-ı hayat (hayat suyu/ölümsüzlük suyu) içtikleri için ölümsüzdürler. (Kaya 2007: 376). Ab-ı hayatı içerek ölümsüzleşen Hızır ve kardeşi İlyas, İslam kültüründe Allah tarafından İslamiyet’i korumakla vazifelendirilmiştir. Birisi denizde (Hızır), diğeri de karada (İlyas) bu işle yükümlüdür (Kaya 2007: 170). Kur’an’da ab-ı hayatla ilgili kıssa özetle şöyle anlatılır: “ *srailo ullahının peygamberi Hz. Musa, bir gün genç arkada ı ile birlikte yolculu a çıkar. Hedef, yolda Hızır ile bulu maktır. Bulu ma yeri de iki denizin birle ti i mevkidir. Hz. Musa, bu yeri tanıyabilmek için yanına balık alır, bu balı ın canlanıp denize atılması, bulu ma yerini belirleyen bir i aret olacaktır. Ancak*

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

Hızır Hz. Musa'nın genç arkadaşı deniz sahilinde u radıkları kayanın yanında, balı canlanarak denize atladı onu ona haber vermeyi unuttur. Yolda yemek için konakladıklarında, durumu kendisine anlatır. Bunun üzerine Hz. Musa, tekrar o yere döner ve gerçekten aradı ki inin, orada bulundu unu görür.” (Kaya 2007: 24). Ab-ı hayat Zülkarneyn kıssası ise şöyledir: İskender-i Zülkarneyn, insanı ölümsüzleştiren suyun, Karanlık Ülkesinde olduğunu haber alır. Vezir Hızır ile onun yakını Elyesa (İlyas) ile birlikte yola çıkar. Karanlık Ülkesine vardıklarında Zülkarneyn, yolda bir fırtına yüzünden Hızır ve İlyas'tan ayrı düşer. Zülkarneyn sağ tarafta, Hızır ve İlyas da sol tarafta ab-ı hayatı ararlar. Günlerce yol alan Hızır ile İlyas, bir mola sırasında yanlarındaki tuzlanmış balığı suda temizlemek isterler. Balığı suya sokunca balık canlanır. Her ikisi de sudan kana kana içerler. Böylelikle ölümsüz olurlar (Kaya 2007: 25). Ab-ı hayat içerek ebedî hayata mazhar olan Hz. Hızır, insanlar arasında dolaşarak darda kalanlara yardım ve iyilikte bulunan, tabiatın yeşillenmesini sağlayan, bolluk ve bereket, kısmet ve sağlık bahşeden bir velidir (Yücel 2002: 35).

Bahar bayramları içinde hem yaygınlığı hem de töre ve törenlerinin, eğlencelerinin zenginliği bakımından en dikkate değer “Hıdırellez”dir. Bu kelime Müslüman inançlarının efsanelik iki varlığı Hızır ve İlyas'ın adlarının halk ağzında aldığı biçimdir. Arapça yeşillik anlamına gelen hadr, Arapların İslam öncesi mitolojilerinde, tabiatın bahar mevsiminde yeniden canlanmasını simgeleyen bir tanrımsı varlık sanılıyor. İslam geleneği bu efsanelik varlığı “nebi” (peygamber) diye adlandırıyor (Boratav 1994: 222). Kaynağı nereye bağlanırsa bağlansın Türk insanının zihninde Hızır, Hızır-Nebi, Hızır-İlyas, Hıdırellez, Kıdır gibi kelimelerle ifade olunan bir Hızır kültü ve bu kült çevresinde teşekkül edip yaşamaya devam eden bir gelenek mevcuttur. Hızır'ın adı, hüviyeti, ölümsüzlüğü, yaşadığı dönem ve zaman, veliliği ve nebiliği tartışma konusu yapılmakla birlikte, gerek Türkiye'de, gerekse Türkiye dışındaki Türk dünyasında kabul gören inanç, onun “Tanrı'nın yeryüzünde dolaşan güçlü ve yardımsever elçisi” olduğudur (Yücel 2001: 36).

İşte Hıdırellez gerçekte, Hızır ve İlyas'ın bir araya geldiği gün olduğu inancı altında kışın sona erip yaz mevsiminin başlangıç günü olarak kullanılmaktadır (Ocak 2007: 145). Halk, 6 Mayıs'ta kırlara, su başlarına, ağaç altlarına giderek bu günü yani baharın canlılığını ve yazın başlangıcını kendi hayatlarıyla birleştirerek yaşarlar. Dallara yürüyen can, yapraklara anlam veren yeşil, çiçeklerin renk ve güzelliği âdeta Hıdırellezle birlikte hareketlenir ve bereketlenir. Türk insanı, bu günü kırlarda, ağaç altlarında, bağlarda, bahçelerde ve su başlarında geçirirken veya kutlarken bu uyanışa

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

katılmanın ve ölmezlik suyunu bulmanın haz ve zevkini tadar (Özmel 1999: 84).

Türkiye, Balkanlar, Kazakistan, Türkmenistan, Kırgızistan, Özbekistan, Azerbaycan ve Gagauz Türklerinde Hızır ya da Hıdırellez geleneği ve ilgili inançlar bütün canlılığıyla yaşamaktadır. Bu geleneğe Türkiye dışındaki Türklerde; Dobruca Türkleri; Hıdırllez, Kırım Türkleri; Tepreş, Makedonya Türkleri; Edirlez, Ederlez, Kosova Türkleri; Hıdırllez, Hedirles, Hadirles, Azerbaycan Türkleri; Hızır Nebi'yi Karşılama, Güney Azerbaycan Türkleri; Zat-ı Mutlak, Ali Haydar İydi, Tebriz Türkleri; Nebi Bayramı olarak adlandırır (Çay 1990: 16-18; Ocak 2007: 152).

Anadolu'da 5 Mayısı 6 Mayısı bağlayan gece bazı hazırlıklar yapılır. Bu hazırlıklar arasında evlerin içi ve dışı yani bahçesi temizlenir. Ayrıca evlerde boya badana yapılır. Çünkü Hıdırellez günü Hz. Hızır'ın evleri ziyaret edeceğine, eğer evler temiz olmazsa evlere Hz. Hızır'ın uğramayacağına inanılır. Aile büyükleri kendilerine, çocuklarına yeni elbiseler, ayakkabılar ve çoraplar alırlar. Herhangi bir renk tercihi yapılmaksızın giyim seçilir, ancak bazı yörelerde Hz. Hızır beyaz giydiğine inanıldığı için beyaz renk elbise tercih edilir. Hıdırellez törenleri için akşamdan yemekler hazırlanır. Ayrıca Hıdırellez kutlamaları için çeşitli hayvanlar kurban olarak kesilir.

Anadolu'nun bazı bölgelerinde Hıdırellez günü yapılacak dua ve isteklerin kabul olması için sadaka vermek, oruç tutmak ve kurban kesmek gibi uygulamalar yapılır. Bu kurban ve adakların "Hızır hakkı için" olması gerekir. Çünkü bütün bu hazırlıklar Hızır'a rastlamaya, ona kavuşmaya yöneliktir (Ocak 2007: 153-154; Yücel 2002: 36-37; Çay 1990: 18-20).

Hıdırellez kutlamalarının yüzyıllardır devam edip süre gelmesine sebep olan inanç ve beklentileri şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Şifa ve sağlık talebine yönelik inanç ve âdetler:

Türkiye genelinde Hıdırellez inanç ve uygulamalarının önemli bir bölümü bu konu etrafında toplanmıştır. Kuzu etinden yemek yapıp yemek, kırlardan toplanan çiçekleri kaynatıp onların suyunu içmek, kırlardan toplanan yenilebilir otlardan çörek ve bazlama yapıp yemek, Hıdırellez gecesi suya girip banyo yapmak, Hıdırellez gecesi sabah olmadan bir eşyaya dua okuyup gül dibine gömmek, yeşil çimenlerde yuvarlanmak, ateş üzerinden atlamak (Ocak 2007: 156-157; Çay 1990: 20-23; Boratav 1994: 222-224) gibi pratik ve uygulamalar şifa ve sağlık talebine yönelik inanç ve âdetlerdir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

2. Bereket ve bolluk talebine yönelik inanç ve âdetler:

Hıdırellez gecesi Hz. Hızır'ın yeryüzünde gezdiği ve dokunduğu yerlere bolluk ver bereket verdiği inancı oldukça yaygındır. Yiyecek ve içecek kaplarının, erzak ambarlarının, para keseleri ve cüzdan ağızlarının açık bırakılması, işaretlenen paranın bir çantaya konulup gül dalına asılması, köy kadınlarının başlarına yeşil yemeni örtmeleri, akşamdan pilav pişirilip bir kaşıkla birlikte odaya konulması, bahçedeki yeşil soğan dalına kırmızı ve beyaz iplik bağlanması, deniz kenarında kırk dalgadan bir kaba su doldurulup evin içerisine serpilmesi (Ocak 2007: 157-159) gibi uygulamalar bolluk ve bereket için yapılan uygulamalardır.

3. Mal, mülk ve konum talebine yönelik inanç ve âdetler:

Ev isteniyorsa maketten bir evin bahçeye konulması, tarla, bağ, bahçe isteniyorsa bir çukur kazılıp içine yeşillik bırakılması, para isteniyorsa kağıttan paralar kesip bir cüzdana konulması, niyetlerin gerçekleşmesi için bir kağıda niyetler yazılıp bir şişe içerisinde akarsuya, denize, göle bırakılması (Ocak 2007: 159-160) gibi pratik ve uygulamalar mal mülk edinme inancına yönelik yapılan âdetlerdir.

4. Talih, şans ve kısmet açmaya yönelik inanç ve âdetler

Yukarıda belirtildiği gibi hemen hemen her bölgede talih ve kısmet açmak için uygulanan mantıvar geleneği en yaygın gelenektir. Mantıvar, bahtıvar (Burdur), bahtıbar (Bucak), baht, niyet çömleği açmak, niyet çekmek (Tekirdağ, Yalova), yüzük çekmek (Sinop), miecek (Tokat), martaval, martofar (İstanbul), niyet çıkarma (Kırklareli), mantıvar (Bursa), mentivar (Gaziantep) mantıfar (Kadirli, Andırın), vâsf-ı hâl (Azerbaycan), martıfal atmak (Prizren) (Çay 1990: 25-26; Boratav 1994: 222-223; Ocak 2007: 160-161) gibi adlarla anılan uygulama baht ve kısmet açma ile ilgili âdet ve geleneklerdendir. Genellikle su dolu bir çömlek veya bir kap içerisine genç kızlar çeşitli nesnelere atarlar. Sonra ağzı kapatılan çömlek Hıdırellez gecesi bir gül ağacının dibine bırakılır. Ertesi sabah çömlek ortaya konur. 5-6 yaşlarında bir erkek çocuğu gözleri bağlanmak şartıyla çömlekten niyet çektilir. İlk çıkan nesne kime aitse onun bahtının açık olacağına inanılır (Çay 1990: 27-32).

Buraya kadar Hıdırellezle ilgili genel bilgiler ve Hıdırelleze bağlı olarak yapılan pratik ve uygulamalar üzerinde durduk. Asıl konumuz olan Niğde'de Hıdırellez kutlamaları için yapılan Cumalar üzerinde durmak istiyoruz.

Türk dünyasının hemen her yerinde olduğu gibi Niğde'de de Hıdırellez kutlamaları mayıs ayının ilk haftasında başlar, ancak diğer

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

bölgelerden farklı olarak bu kutlamalar Niğde’de bir ay boyunca devam eder. İşte bu kutlamalara Cumalar adı verilir. Bu adın verilmesinin iki sebebi olabilir. Birincisi eskiden tatil günü Cuma günüydü. Hıdırellez eğlenceleri bu günde yapıldığından kutlamalar bu isimle anılmış olabilir. İkincisi ise Arapça bir kelime olan **cem** kelimesinden gelmiş olabilir. Türkçede **cem** sözcüğü toplanmak, bir araya gelmek karşılığında kullanılır. Her iki görüşte aslında aynıdır. Çünkü Cuma da cem kelimesinden oluşturulmuş bir kelimedir. Cuma da toplanmak, bir araya gelmek anlamındadır. Daha sonra tatil günü Cuma’dan Pazar’a alınınca bu gelenek Pazarları devam etmiş, ama ismi genel anlamda Cumalar olarak kalmıştır.

Niğde’de Mayıs ayı Cumalar ayıdır. Mayıs ayının ilk Pazar günü Kayardı Cuması, ikinci Pazar Tepeviran Cuması, üçüncü Pazar Kırbağları Cuması (bu Cuma bazen 19 Mayıs Bayramı ile birleştirilerek kutlanır) (KŞ 2), dördüncü Pazar Tepe Cuması olarak kutlanır. 15 Haziran’da Eskiğümüş kasabasındaki Kiraz Cumasıyla cumalar son bulur (KŞ 1, KŞ 2).

Kayardı Cuması kutlamalarında seçilen yerler arasında Ömerler çayırı, Paşabağları’ndaki çayırılık veya orta Kayardı’nda bir mekân sayılabilir. Bunların dışında bağı ve bahçesi olanlar kendi bağ ve bahçesini kutlama alanı olarak seçerler. Bu bağ ve bahçe sahipleri tanıdıklarını davet ederler. Cumayı dostlarıyla eğlenerek, yiyip içerek geçirirler. Bu bir anlamda baharın tazeliğinden, suyundan pay almaktır. Kayardı Cumasında daha çok bağ ve bahçelerde kutlamalar olur. Bağı bahçesi olmayanlarda yukarıda sıraladığımız mekânları seçerler.

Birkaç gün öncesinden Kayardı Cuması Hıdırellez kutlamaları için çeşitli hazırlıklar yapılır. Bu hazırlıklar içerisinde ilk olarak evler temizlenir. Kutlamalarda yenilecek yiyecek ve içecekler özenle hazırlanır. Kutlama esnasında gerekli olan her şey eksiksiz hazırlanır. Bu hazırlıklar tamamlandıktan sonra arabası olan kendi arabasıyla, arabası olmayan kiraladıkları at arabasıyla malzemelerini kutlama alanına veya bağ, bahçeye götürür. Kutlama alanı veya bağ bahçe bir gün öncesinde temizlenip kutlamaya hazır hâle getirilir. Akşama kadar yenilip içilip eğlenilir. Akşamın karanlığında şehirdeki evlere geri dönülür (KŞ 1, KŞ 2).

Cumalar içerisinde en gösterişli ve eğlencesi bol olan Tepeviran Cuması’dır. Tepeviran, şimdiki İmam Hatip Lisesi’nin arka kısmında kuzeyde bulunan mevkiye verilen addır. Hem şehre yakın olması hem de Dalav ya da Cazurucumbaz denilen bir oyunun oynanması bu cumanın diğerlerinden farklı olmasını sağlar. Yine Kayardı Cumasında olduğu gibi bir gün öncesinde hazırlıklar yapılır, şenlik sırasında yenilecek yiyecekler bir sepete konur. Ertesi gün

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

erkenden kalkılıp kutlama alanına gidilir. Kutlama alanında çeşitli seyyar satıcılar bulunur, bu satıcılar şenliğe ayrı bir güzellik katar.

Dalav oyununun mekanizması şu şekildedir: 1.5 metre boyunda bilek kalınlığında bir kazık, şenlik alanının ortasında otuzkırk santim kadar yere gömülür. Bu kazık üzerine ortası oyulmuş hezen adı verilen uzun bir ağaç yerleştirilir. Böylece Dalav hazır hâle gelmiş olur. Bu hezenin çukur yerine kömür ya da zerdali çekirdeği dövülerek macun hâline getirilip sürülür. Bu, hezenin hem daha kolay dönmesini hem de dönerken gacırcı gucur ses çıkarmasını sağlar. Kazıkla hezen T şeklinde olur. Hezenin bir ucuna karın bölgesi hezenin üzerine gelecek şekilde bir kişi biner, diğer ucuna da bir başka kişi biner. Biri diğerinin peşinden yere çakılı ağaç etrafında cızırtılı bir şekilde döner. Bu olay hızlanarak devam eder. Tören alanında bulunan kızlar ve erkekler sırasıyla bu hezene binerek eğlenmeyi sürdürürler (KŞ 1, KŞ 2). Oyunun kızlı erkekli oynanması evlilik çağına gelmiş delikanlılar ve kızlar birbirlerini görüp beğenmelerini sağlar ki bu Cumayı takip eden günlerde birçok genç kız ve delikanlının düğünleri olur. Bu da Cumalara ayrı bir güzellik katar (KŞ 2). Dalavın dışında güreş müsabakaları, yoğurt yeme, kaşık üzerinde ağızda yumurta taşıma, çuvala yürüme, ip çekme ve güvercin taklası gibi yarışmalar düzenlenir (Öztürk 2008: 38).

Mayısın üçüncü haftasının Pazar günü Kırbağları Cuması kutlanır. Cumanın kutlandığı yer bugün şehir stadının olduğu alandır. Etrafı kavaklarla çevrili bir mekândır. Kavaklar arası, ailelerin yemek yiyip oturdukları yerdir. Özenle hazırlanan yiyecek sepetleri bu kavakların gölgesi altında yenilir. Özellikle aileler Kırbağları Cumasına bulgur pilavı, cacık ve tuzlu balık götürürler (KŞ 1 babasına tuzlu balığı niçin götürdüklerini sormuş ama babası hazırlıklarla uğraştığı için sorusuna cevap alamamıştır. Sonraki yıllarda tuzlu balığın Hz. Hızır'la ilgili olduğunu öğrenmiştir). Tepeviran Cumasında olduğu gibi bu alanda da kutlamalara gelen insanların birçok ihtiyacını karşılayan seyyar satıcılar bulunur. Dondurmacı ve gazozcunun sattığı soğuk yiyecek ve içecekler kutlamaya gelenlerin serinlemek için vazgeçilmezlerindedir. Burada çeşitli oyunlar oynanır. Çalgıcılar çalıp söyler. Kutlamalara gelenler de çalan müziğin ritmine uygun oyunlar oynar ve halay çekerler (KŞ 1). Ayrıca diğer Cumalarda olduğu gibi bu Cuma da evlilik çağına gelmiş gençlere kız beğenme, kadınlar için kaçırılmaz bir fırsattır (KŞ 2).

Mayıs ayının son cuması ise Tepe Cumasıdır. Cumalar içerisinde en fazla ilgi gösterileni ve en kalabalık olanı Tepe Cuması'dır. Cumanın kutlandığı yer bugün Sigorta Hastanesinin kuzeybatısında bulunan tepenin yanındaki çayırılık alandır. Niğde

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

halkı akşamdan kutlamalar için hazırlık yapar. Bu hazırlık içerisinde kutlamalarda yenilecek yiyeceklerin konulduğu sepet önemlidir. Bu sepette ne ararsan bulunur. Sabah erkenden halk, akın akın kutlama alanına gider. Tepeye giden yol çok dar olduğundan zaman zaman at arabası kazaları da olur. Büyükler öbek öbek toplanıp sohbet ederken çocuklar da geniş çayırılıkta gönüllerince eğlenirler.

Tepe Cumasına mahalli saz ve ses sanatçıları da katılır. Mahalli ses sanatçıları söylediği türkü ve şarkılarla katılan halkı coştururlar. Herkesin yakından tanıdığı ses sanatçısı Ali Ercan da Tepe Cumalarının müdavimlerindedir. Tepe Cumasına katılan Niğdeliler akşama kadar gönüllerince eğlenir ve akşama doğru evlere dönüş başlar.

Tepe Cumasından dönüş saati olan akşamüstü Derbent geçidinde ayrı bir güzellik yaşanır. Tepe Cumasına gidemeyen Kayabaşı sakinleri yolun yamacına toplanır. Tepe Cumasından dönen insanları ve yüklü at arabalarını seyrederek. Bu seyir, Tepe Cumasından dönenlere ayrı bir güzellik yaşatır (KŞ 1, KŞ 2).

Yukarıda sıraladığımız cumaların dışında yazın başlangıcı sayılan bir Cuma daha vardır ki o da Gümüşler kasabasında haziranın ilk pazar günü kutlanan Kiraz Cumasıdır. Gümüşlerde kiraz bahçesi olanlar şehirdeki tanıdıklarını bahçelerine davet ederler. Bu davet kirazın bereketli olacağı inancıyla. Misafirlere çeşitli yiyecekler ikram edildikten sonra dalından yeni koparılmış kırmızı ve beyaz kirazlar tepşerle sunulur. Akşam saatlerine kadar yenilip içilip sohbet edildikten sonra at arabası ya da faytonlarla evlere dönülür.

Niğde'de kutlanan bu Cumalar ara ara kutlanmış, zamana bağlı olarak unutulmuştur. Bugün sadece Tepe Cuması nadir de olsa varlığını devam ettirmektedir. Bu tür eğlenceler Türk milletinin özünde bulunan bir olgudur. Birlik ve beraberliği sağlayan bu tür eğlencelerin yok olması toplumsal birlikteliği de ortadan kaldırmıştır. Yerini ferdiyetçi veya bireysel düşünceye bırakmıştır. Bu Niğde Cumalarının yeniden eski ihtişamlı günlerine kavuşması birlik ve beraberliğin sağlanmasında oldukça önemlidir.

Niğde Cumaları ve Hıdırellezi anlatan iki şiire aşağıda yer verilmiştir. Mesire Hasreti başlığını taşıyan şiir ömrünün yarısından fazlasını Niğde'de geçiren halk âşığı Sadık Çavuş'a aittir. Hıdırellez başlığını taşıyan şiir ise şair ve yazar İsmail Özmel tarafından kaleme alınmıştır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

MESRİRE HASRETİ

Kayardı bayramı üç Mayıs günü,
Orada bulunup görmüş olaydım.
On Mayısta Kırbağı'nın düğünü,
Lale yoncalardan dermiş olaydım.

On yedide Tepeviran nevruzu,
Sinesinde taşır erkeği kızı,
Kadarak çağlayıp alırken hızı,
Küçük seccademi sermiş olaydım.

Yirmi dört Mayısta Tepenin başı,
Yiğitler yatağı toprağı taşı,
Niğde'yi sevenler yapar savaşı,
Yurt sever safına girmiş olaydım.

Cılız Sadık Çavuş hastadır hasta,
Gönül arzu eder yastadır yasta,
Kalbim Niğde'dedir ruhum kafeste,
Ali Ozan'ıma ermiş olaydım. (Özmel 1996: 12).

HIDIRELLEZ

Ateşe girip de tütüp yanmayan,
Hızır'ın deydiği kaşık değil mi?
Ölmezlik suyunu tuzlu balıkla,
Arayan peygamber ışık değil mi?

Yılda bir defa buluşmak niye?
Her gün Hıdırellez olsa ne olur?
Hıdırellez gününde iyi insanlar,
Ölmezlik sırrına erse ne olur?

Anlamı başkadır bir uzun ömrün,
Çalışıp, başaran insanlar için.
Abı hayat için dertlenmek boşa,
Uykuyla geçecek zamanlar için. (Özmel 1999: 84).

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

KAYNAKÇA

BORATAV, Pertev Naili, *100 Soruda Türk Folkloru*, İstanbul 1994.

ÇAY, Abdulhaluk, *Hıdırellez Kültür-Bahar Bayramı*, Ankara 1990.

KAYA, Doğan, *Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlü ü*, Ankara 2007.

OCAK, Ahmet Yaşar, *slam-Türk nançlarında Hızır Yahut Hızır-lyas Kültü*, İ.2(.6(s).6(t) 5.4(anbu)9.6(1 3.Ba6(2007) T /F1 1 Tf 684884 0 TD

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*